

rechter schrijft terug

Jan van der Does

Geen flauwekul en staccato

Het is wonderlijk dat communicatie zo vaak naar wens verloopt. Het betreft immers een ingewikkeld proces met diverse hobbels.

Het startpunt is een emotie, een individuele beleving. Deze emotie moet worden verwoord. Uit het arsenaal aan woorden dat de spreker ten dienste staat, kiest hij er één. Die keuze is een vertaalslag. De emotie wordt geobjectiveerd van een allereerste beleving in een taal die ieder verstaat. Daarmee gaat glans verloren. De emotie dreigt in de verwoording een gemeenplaats te worden. Als de emotie een overrompelende ervaring is, dan schieten woorden te kort. Maar de spreker waagt het erop en gaat er als vanzelf van uit dat hij bij de luisteraar dezelfde emotie oproept, als die hij ervaart.

Het is nog maar de vraag of dit gebeurt. De luisteraar vernemen het woord en dit kan hem associaties geven, ten dele bepaald door eigen ervaringen, waar de spreker geen weet van heeft.

Wie een vreemde taal leert, weet er alles van. Een vreemdeling die zegt: 'Jammer, pindakaas!', heeft een schakel in het Nederlands gemist. De dubbele omzetting van de taal van de spreker naar de taal van de luisteraar, gebeurt doorgaans in fracties van een seconde.

Mr. Janneke van der Meer beheerst als geen ander de taal waar advocaten in excelleren. Helder, aanvullend, recht op het doel af, imponerend, geen flauwekul en staccato. Advocaten voelen zich er goed bij. Anderen hebben hun bedenkingen.

Toen zij een vreemdeling ter zijde stond, greep zij routineus naar de bekende stijl. In de brief aan de ambtenaar van de IND voegde zij, om geen enkel misverstand te laten bestaan, de volgende zin toe: 'En nu laat u de zaak toch niet enkele maanden liggen? Mijn cliënte heeft groot belang bij een spoedige beslissing.'

Het had een averechts effect. De bij voorbaat verongelijkte en verwijtende toon riep bij de beslisambtenaar wellicht asso-

ciaties op met de sfeer waarin zijn huwelijk was vastgelopen, of met een grimmig verlopen functioneringsgesprek. Wellicht had mr. Van der Meer te raak geschoten en daarmee een open zenuw beroerd. In ieder geval duurde het niet maanden, maar jaren voordat een beslissing werd genomen – en deze was negatief.

Toen de zaak uiteindelijk ter zitting kwam, zocht mr. Van der Meer duidelijk naar woorden om haar ontsteltenis over de gang van zaken te uiten. Daarbij deelde zij mee dat haar cliënte haar had toevertrouwd dat zij in het land van herkomst was verkracht. En een zo ernstig feit had de IND gemist bij de interviews die waren afgenomen. Wederom een bewijs van de weinig professionele wijze waarop de betreffende ambtenaren te werk waren gegaan. Aldus mr. Van der Meer.

De vreemdeling vroeg of zij iets mocht zeggen. Zij was niet verkracht in het land waar zij vandaan kwam, maar in Nederland, in het asielzoekerscentrum.

Mr. Van der Meer moest even schakelen. Bij het woord verkrachting was zij er kennelijk van uitgegaan, dat dit deel uitmaakte van het vluchtverhaal. Want dat was toch altijd zo? Zij had als ervaren advocaat aan een half woord genoeg. Maar zij herstelde zich snel en ging fortissimo door. Immers, het lange wachten waartoe haar cliënte was veroordeeld, had ook nog een verkrachting opgeleverd. Nota bene in Nederland. Als er gens het woord 'schrijnend' op van toepassing was, dan was dat wel op de situatie van haar cliënte.

En daarmee had het woord 'schrijnend' zijn entree gemaakt. Het was geen argeloos woord. Het opent deuren die normaal gesloten blijven. Maar de vertaalslag die mr. Van der Meer al had gemaakt, moest nu eerst naar de beslisambtenaar. Dat de uitkomst meer dan een seconde zou duren, dat was ook zonder interventie van mr. Van der Meer wel voorspelbaar.